

Borç, Zekâtı Düşürmez

BORÇ, ZEKÂTI DÜŞÜRMEZ

Fukahâ arasında zekât ibâdetiyle mükellef kimsenin elinde bulunan malın zekâtından, borcuna karşılık gelen miktârın düşürülüp düşürülmeyeceği hususunda ihtilâf vardır. Bu konuda onlardan farklı görüşler vârid olmuştur. Bu görüşlerin İmâm Ahmed'in mezhebindeki en meşhûru "Borca karşılık gelen şeylerin zekattan düşüleceği" görüşüdür. Hanbelî mezhebi âlimleri şöyle dediler: Nisâbı eksiltecek kadar borcu olan kimsenin malına zekât yoktur. Onlara göre borç, ister alenî (devlet tarafından görülen) mallardan, ister gizli/kişisel (altın, gümüş, nakit, ticâret malları ve kazançları) mallardan olsun zekâtı düşürür. Alenî mallar ile çiftlik hayvanlarını ve ekilerek yetişen hububât, meyve gibi şeyleri kastediyorlar.(1)

Bâzı âlimler ise böyle bir durumda mükellefin üzerine zekâtın vâcip olduğu ve borcun zekâtı düşürmeyeceği görüşünü tercîh ettiler.(2) Aynı şekilde bu, bizim muâsır âlimlerimizden olan iki âlim, Şeyh Abdulazîz bin Abdillâh bin Bâz (3) ve Şeyh Muhammed bin Sâlih bin Useymîn(4) rahimehumallah'ın da tercîh ettikleri görüştür. Bu iki şeyhe tâbi olarak ve delillerinin kuvvetli olmasından dolayı ben de bu görüşle fetvâ veriyorum. Çünkü elinde mal olan kimse o mal ile zengindir bundan dolayı elinde olan o mal için zekât vermesi vâcip olur. Bu görüşü kuvvetlendiren delillerden biri de şudur ki: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem elçilerini; çiftlik hayvanları, tohumlar ve meyvelerden zekât toplamak üzere gönderirdi. Onlar da, "Herhangi bir borcun var mı?" diye sormazlardı. Onların gizli/kişisel mal dedikleri şeyler de aslında bir çok cihetten görünen/alenî mallardır. Meselâ ticâret malları, ne kadar parası sandıklarda gizli saklı olsa da ticâret malları dükkanların içlerinde açıkta alenîdir, fakîr fukarâ da bunları görür şâhit olur.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Zekât, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilir."(5) Bu adam da, elinde (istediği gibi) tasarrufta bulunduğu bir mal bulunan ve onunla zengin olan kimsedir. Dolayısıyla râcih olan, borcun zekâtı düşürmeyeceğidir.

Müslümanın üzerine vâcip olan, dîni husûsunda ihtiyatlı olmasıdır. Üzerinden sorumluluğu düşürecek görüşü tercîh etmelidir. Bu, aynı zamanda takvânın gerçekleştirilmesindendir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Allah yolunda her ne harcarsanız Allah onun yerine başkasını verir." (Sebe, 39)

Müslüman bir kimsenin sırf bir konuda hilâf var diye, harâmı mubâh kılmak veya vâcibi düşürmek için ruhsat aramakta bunu kendisine hüccet edinmesi câiz değildir. Allah en doğrusunu bilendir.(6)

1) el-Muntehâ 1/441, el-İknâ' 1/3922) Bu, İmâm Ahmed'den gelen diğer rivâyettir. Bak: el-İnsâf 3/243) Fetâvâ Nûr'un ala'd-Derb libni Bâz 15/241, 1034) Şerh'ul-Mumtî' 6/355) Buhârî 1496, Müslim 19 İbnu Abbâs hadîsi(6) Fetâvâ'l-Akîde ve Erkân'ul-İslâm 1079, Şerhu Zâd'il-Mustagni' Kitâb'uz-Zekât 2. ders Şeyh Abdurrahmân b. Nâsır el-BerrâkÇeviren: Ahmed Özdemir